

100 AASTAT TAGASI ASUTATI

VIRU EESTI SELTS «KALEVIPOEG»

Viru eesti selts «Kalevipoeg» oli esimene eesti selts meie kandis. Selle asutamise mõte tekkis Rakvere ja ümbruskonna ärksamatel meestel eesotsas siinse vene õigeusu kirikukooli õpetaja Michael Lindenbergi 1875. aastal. Juba 17. veebruaril 1876 võeti vastu seltsi põhikirja ja esitati see valitsusvõimudele kinnitamiseks. Kuigi põhikirja kinnitamine venis ja ametlik luba seltsi asutamiseks puudus, alustati kohe aktiivset tegevust.

Põhikirja § 1 seadis seltsi peamiseks ülesandeks «Eestlasi harida, nende seas Vene keele tundmist püüda välja lahutada, nende eluoleku järke mõistlikustada ja laulu tundmist nende seas parema järjele seada». Edasi öeldakse põhikirjas: «Jõutsaliku vene keele välja lahutamise tarvis eestlaste seas asutab Selts ülemal koolivalitsuse lubaga Rakvere linnas ja Viru maakonna külades Venekeeli õpetusega koolisi...»

Ja tõesti, Rakvere koolile pandi alus juba samal aastal. Õppetöö algas M. Lindenbergi juhatusel 8. märtsil 1876. Kool oli algul kolme-, hiljem nelja-aastase õppeajaga. Peagi ostis selts endale Karja tänava äärde ruumika koolimaja, mis õnnistati 26. augustil 1876. Esimesel õppeaastal oli õpilasi 30, peamiselt Rakvere, Haljala, Kadrina ja Viru-Jaagupi kihelkonnast.

Kooli ülalpidamiseks organiseeris selts korjandusi, tegi võlgu, võttis õpilastest ka küllalt kõrget õppemaksu — 10—12 rbl. aastas. Kõigele vaatamata oldi aga majanduslikes raskusis. Ei suudetud kooliõpetajale korralikult palka tasuda, õppevahendeid muretseda jne. Kooliõpilaste arv, mis oli teisel õppeaastal tõusnud 117-ni, hakkas edaspidi langema. 1882. ja 1883. õ.-a. oli vaid 16 õpilast. Samal ajal oli õppetase üsnagi kõrge. Nagu teatas seltsi oma ajaleht «Valgus» 1881. aasta 29. juulil, siirdus esimeste lendude lõpetanuist edasi õppima 10 poissi Tartu Õpetajate Seminari, üks poiss Kuuda seminari.

«Kalevipoja» seltsi kool töötas Rakveres 1884. aastani. Edasi jätkus tema tegevus Salatsel.

Kooli tähtsus meie piirkonna haridus- ja kultuuriloos oli suur. See oli esimene ja esialgu ainus kool Eestimaal, kus õpetati vene keelt. Kolmandal õppeaastal toimus kogu õpetus juba täielikult vene keeles.

«Kalevipoja» selts ei olnud aga üksnes kooliselts. Kõrvuti koolipidamisega organiseeriti mitmesuguseid kõnekoosolekuid, mõni aasta pärast asutamist hakati tegelema koorilaulu ja näitemängu viljelemisega. Sellest aga edaspidi.